

DOI: [10.29252/ARIDBIOM.2023.18692.1898](https://doi.org/10.29252/ARIDBIOM.2023.18692.1898)

بررسی نقش تعاونی‌های روستایی در کاهش مهاجرت روستائیان ساکن در مناطق خشک

(مطالعه موردی: روستاهای بخش ندوشن میبد)

(مقاله پژوهشی)

- ۱- علی‌اکبر دهقانین، دانش‌آموخته کارشناسی‌ارشد، دانشکده منابع طبیعی و کشاورزی، دانشگاه اردکان، اردکان، ایران.
 ۲- فاطمه روستائی*، استادیار، گروه مهندسی طبیعت، دانشکده منابع طبیعی و کشاورزی، دانشگاه اردکان، اردکان، ایران.
 froustaei@ardakan.ac.ir
 ۳- محمدرضا فاضل‌پور، دکتری علوم مهندسی و آبخیزداری، اداره کل منابع طبیعی و آبخیزداری استان یزد، یزد، ایران.

دریافت: ۱۴۰۰/۱۰/۱۸

پذیرش: ۱۴۰۱/۰۳/۰۵

چکیده

یکی از تهدیدات روستاها، به ویژه در مناطق خشک در دهه‌های اخیر، افزایش مهاجرت از روستا به شهرهاست. این موضوع باعث خالی از سکنه شدن خیلی از روستاها در مناطق مختلف کشور شده و از نقش روستا به عنوان واحدهای تولیدی کاسته شده است. در سال‌های اخیر، اقدامات گوناگونی برای مهاجرت معکوس از شهرها به روستاها و افزایش رونق آنها ارائه گردیده است. شکل‌گیری و توسعه تعاونی‌های روستایی از جمله این اقدامات می‌باشد. در تحقیق حاضر، نقش تعاونی‌های روستایی در کاهش مهاجرت روستائیان از روستاهای بخش ندوشن از شهرستان میبد استان یزد بررسی گردید. بدین منظور به کمک پرسشنامه، روش‌های آماری و تحلیل سلسله مراتبی ارزیابی صورت گرفت. شاخص‌های ویژگی‌های فردی، عوامل اقتصادی، عوامل اجتماعی و عوامل مدیریتی برای انجام تحقیق انتخاب گردید، نتایج مقایسه معیارهای اصلی با استفاده از روش سلسله مراتبی نشان داد که از بین عوامل مورد بررسی عامل اقتصادی با وزن ۰/۶۸۳ بیشترین اهمیت را در نقش تعاونی‌ها در کاهش مهاجرت روستائیان ایفا می‌نماید. پس از آن، عوامل مدیریتی و اجتماعی به ترتیب با وزن‌های ۰/۲۰۰ و ۰/۱۱۷ قرار گرفتند. عامل‌های خرید و فروش محصولات کشاورزی و دامداری توسط تعاونی‌ها و بازاریابی محصولات تولیدی به ترتیب با وزن‌های ۰/۲۵۵ و ۰/۲۴۱ از زیر معیارهای عوامل اقتصادی دارای اهمیت بالاتری بودند. نتایج نشان داد که متغیر سن و سطح تحصیلات، همچنین سابقه کشاورزی و دامداری و عضویت در تعاونی بر ادامه زندگی در روستا اثر مثبتی دارد.

واژگان کلیدی: تحلیل سلسله مراتبی، عوامل اقتصادی، عوامل اجتماعی، عوامل مدیریتی، ماندگاری، روستا.

مقدمه

کشاورزی و دامداری و نیز جلوگیری و نابودی منابعی چون آب و خاک، توجه جدی به بخش‌های تولیدی در مناطق روستایی در تمام نواحی به‌ویژه مناطق خشک را ضروری می‌سازد [۱، ۱۵].

فرآیند توسعه پایدار روستایی به عوامل و شرایط مختلفی بستگی دارد که یکی از مهم‌ترین عوامل آن، توسعه تعاونی‌هاست که می‌تواند همگام با سیاست‌های دولت در بهبود شرایط کار، زندگی، تولید، ارائه خدمات، ارتقاء سطح درآمد و وضعیت اجتماعی مردم روستا نقش

یکی از ارزشمندترین سرمایه‌های ملی هر کشور، منابع طبیعی و از جمله آب، خاک و گیاه به عنوان عناصر اصلی تولید و حیات است. بخش قابل توجهی از جمعیت کشورها وابسته به عرصه‌های منابع طبیعی اند و در مناطق روستایی سکونت دارند. شغل اصلی آنها کشاورزی و دامداری است؛ امرار معاش در مناطق خشک با حداقل منابع طبیعی که در این مناطق قابل دسترس می‌باشد، دشوار است.

از این رو، مسائل بسیاری چون امنیت غذایی، عدم-مهاجرت از روستا و رسیدن به خودکفایی در تولیدات

می‌تواند تحول کیفی و افزایش کمی شاخص‌هایی مانند بهره‌وری عوامل تولید، افزایش درآمد و تولید و در نتیجه کاهش ضریب وابستگی روستائیان به زندگی در شهرها را به دنبال داشته باشد.

همین راستا، نقش شرکت‌های تعاونی کشاورزی در کاهش فقر روستایی در استان ایلام بررسی شد [۵]. نتایج مطالعات نشان داد که ارائه خدمات اعتباری، آموزشی ترویجی، تأمین نهاده‌های تولیدی و بازاریابی محصولات کشاورزی توسط شرکت‌های تعاونی کشاورزی با کاهش فقر روستایی استان ایلام دارای رابطه معنی‌دار بوده‌اند. از بین متغیرهای تأثیرگذار، متغیر ارائه خدمات بازاریابی محصولات کشاورزی بیشترین تأثیر را در تبیین واریانس کاهش فقر روستایی داشته است. رویکرد تعاونی، اشتغال و معیشت پایدار برای اقشار آسیب‌پذیر و کم درآمد روستایی ایجاد می‌نماید، همچنین راهکاری بسیار مناسب برای توانمندسازی روستائیان است.

با توجه به هدف تشکیل تعاونی تولید که ارتقاء مقام و مسئولیت اجتماعی مردم و تحول در باور آنها نسبت به محیط اجتماعی و اقتصادی‌شان است، توجه ویژه به تعاونی به عنوان یک گروه اجتماعی از مسائل مهم می‌باشد. تعاونی تولید فقط از جنبه ظاهری خود، مرکز فعالیت اقتصادی است و در ورای این نمای ظاهری، مشارکت تعاونی، کانون زندگی تعاونی و آزمایشگاه تعاونی، تحول اجتماعی نهفته است [۲۶].

این عامل به اندازه‌ای چشمگیر و قابل ارزش است که اگر مشارکت در تعاونی به نحو صحیح مورد عمل قرار نگیرد، هیچ تعاونی تولیدی قادر نخواهد بود توانمندسازی واقعی را بدست آورد. بنابراین به منظور حفظ ساختار روستاها به عنوان مراکز تولید و با توجه به نقش تعاونی‌ها در راستای تحقق این هدف، ارزیابی و بررسی نقش آن در کاهش مهاجرت و افزایش رونق روستاها، ضرورت تحقیق حاضر را نشان می‌دهد. اما گاهی مشاهده شده که تعاونی‌ها نتوانسته‌اند نقش اصلی خود را در حل مسائل روستائیان داشته باشند. برای مثال، در مطالعاتی، نقش تعاونی‌های تولید کشاورزی در دستیابی به توسعه پایدار در بخش کشاورزی شهرستان کرچ مورد بررسی قرار گرفت [۲۴]. بر اساس نتایج این پژوهش، بدلیل عدم‌دارا بودن

مؤثری ایفاء نماید [۱۲]. به طور کلی، روستائیان با انجام فعالیت‌های حرفه‌ای بر اساس همکاری و تعاون می‌توانند کارآیی و وضعیت اقتصادی خود را بهبود بخشند [۱۷].

امروزه تعاون یک اهرم مناسب برای توسعه اقتصادی به ویژه در بخش کشاورزی و دامپروری است که می‌تواند همگام با سیاست‌های دولت در بهبود شرایط کار، زندگی، تولید، ارتقای سطح درآمد و وضعیت اجتماعی مردم مؤثر باشد [۲۶]. تعاونی و توسعه آنها به عنوان مهم‌ترین برنامه کاهش فقر می‌تواند مدنظر سیاست‌گذاران قرار گیرد [۲۵]. اهمیت ایجاد اشتغال با توجه به جمعیت و نرخ رشد بیکاری و نقش اقتصادی تعاونی‌ها در کنار ارزش‌های انسانی تعاون همچون عدالت، انصاف، همبستگی، مشارکت اعضا، لزوم توجه و برنامه‌ریزی دقیق‌تر در زمینه ایجاد تعاون و اشتغال‌زایی را بدیهی می‌سازد [۱۶].

با توجه به این که ارزش‌افزایی اجتماعی تعاونی‌ها به خوبی شناخته شده است، در نتیجه بستری برای اقدام جمعی به حساب می‌آیند، که به خوبی با کارآفرینی همسو و سازگار هستند. در واقع، تعاون بستر مناسبی برای کارآفرینی و کارآفرینی به منزله یکی از پیش‌شرط‌های موفقیت تعاونی بوده و میان این دو رابطه محکمی وجود دارد [۲۷].

مطالعه نقش و اهمیت بخش تعاون به ویژه تعاونی‌های تولید روستایی در کشور ما، در شرایطی که افزایش سریع جمعیت، مخاطراتی از قبیل کاهش امنیت غذایی و افزایش ضریب وابستگی را به دنبال دارد، از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است [۱۳]. همچنین بررسی نقش تعاونی‌ها در ماندگاری و ادامه زندگی روستائیان در مناطق روستائی نیز از اهمیت خاصی برخوردار است، زیرا با کوچ و یا مهاجرت روستائیان از مناطق روستائی عملاً نقش تولیدی تعاونی‌ها در روستاها کمرنگ می‌شود.

مطالعات فائو نشان می‌دهد که بین تشکیل تعاونی‌های تولید روستایی و توزیع قدرت و ثروت بین روستائیان رابطه معنی‌داری وجود دارد. همچنین، بر اساس تجارب کشورهای توسعه‌یافته، گسترش نظام‌های بهره‌برداری در قالب تعاونی‌های تولید روستایی یکی از راهکارهای بسیار مطلوب و مناسب در نیل به امنیت غذایی و افزایش رفاه روستائیان محسوب می‌شود [۴] و تشکیل این تعاونی‌ها

مواد و روش‌ها

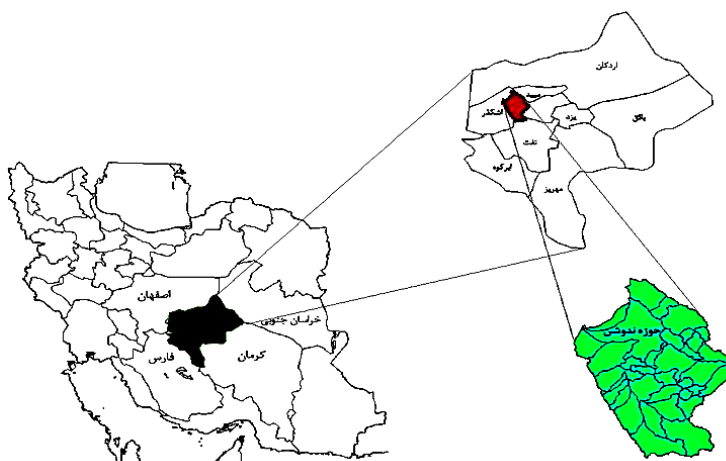
موقعیت جغرافیایی منطقه مطالعاتی

روستاهای مورد بررسی، از توابع بخش ندوشن واقع در شهرستان میبد و استان یزد هستند. موقعیت روستای علویه داخل حوزه آبخیز ندوشن و روستاهای هفتهر و درین، همجوار این حوزه آبخیز می‌باشند (شکل‌های ۱ و ۲).

حوزه مطالعاتی ندوشن بین عرض‌های ۳۱ درجه و ۴۶ ثانیه تا ۳۲ درجه و ۴ ثانیه شمالی و طول‌های "۳۳'۳۵" و "۵۳° ۴۷'۴۵" شرقی واقع شده است. مساحت و محیط کل حوزه به ترتیب ۱۲۸۹/۹۷ کیلومتر مربع ۱۸۹/۳۲ کیلومتر می‌باشد. اقلیم محدوده مورد مطالعه به روش دومارتن، خشک می‌باشد.

دانش توسعه پایدار توسط اعضای تعاونی‌های تولید کشاورزی، تعاونی‌های تولید نتوانسته‌اند به جایگاه واقعی خود در سطح روستاها برسند. با بررسی عملکرد تعاونی‌های تولید کشاورزی در توسعه روستاهای شهرستان ساوجبلاغ، اگرچه تعاونی‌ها در افزایش مشارکت، همیاری و کار گروهی روستائیان مؤثر بوده‌اند؛ اما این مشارکت چندان ملموس نبوده است و تأثیر زیادی در افزایش یا ماندگاری جمعیت روستاها نداشته است [۷].

از این رو، در مطالعه حاضر، مهم‌ترین سؤالی که در پژوهش حاضر در رابطه با ساکنان بخش ندوشن مورد توجه قرار گرفت این بود که آیا ایجاد تعاونی‌های روستایی توانسته است در کاهش مهاجرت جمعیت روستایی مؤثر باشد؟ و دیگر این که کدام یک از زیرمعیارهای اقتصادی، اجتماعی و مدیریتی، بیشتر از تعاونی‌ها متأثر شده و نقش بیشتری در کاهش مهاجرت داشته‌اند؟

شکل ۱- موقعیت منطقه مورد مطالعه

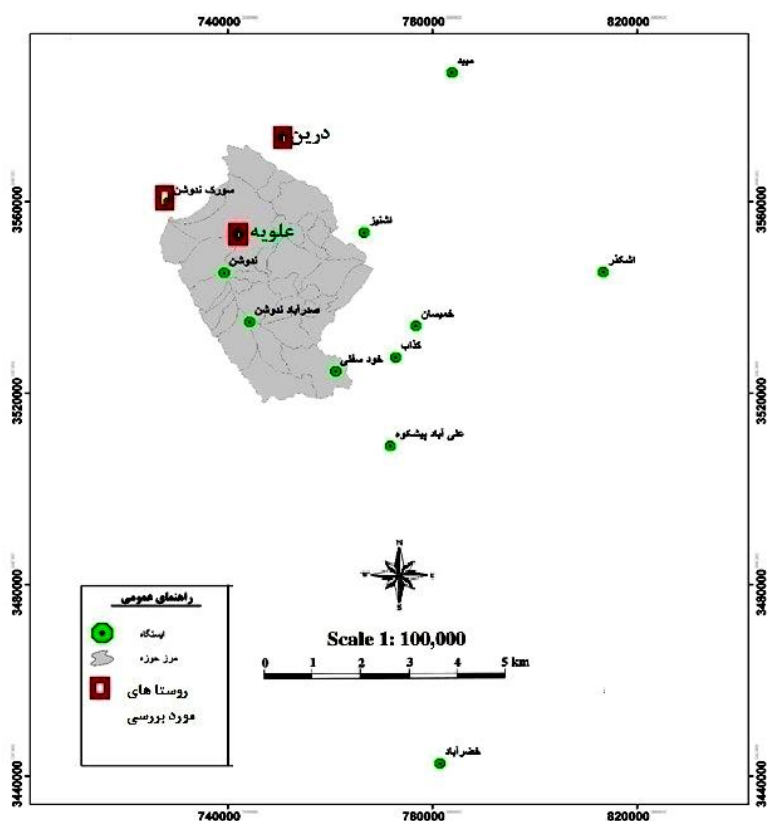
وضعیت جمعیتی منطقه ندوشن

جمعیت حوزه آبخیز ندوشن بر اساس آخرین سرشماری بالغ بر ۳۵۶۷ نفر دارای ۷۱ آبادی است که بیش از ۵۶ آبادی آن خالی از سکنه و تنها ۱۵ آبادی آن دارای سکنه هستند. تجزیه و تحلیل اطلاعات مربوط به ساختار جنسی نشان می‌دهد که از مجموع ۳۵۶۷ نفر ساکن حوزه، ۵۴/۷ درصد (۱۹۵۲ نفر) را مردان و ۴۵/۳ درصد (۱۶۱۵ نفر) را زنان تشکیل می‌دهند.

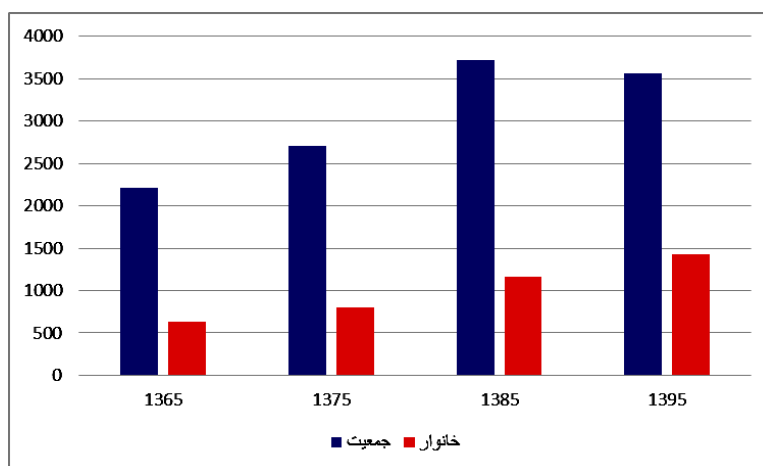
نتایج بررسی تغییرات جمعیتی حوزه آبخیز ندوشن و روند آن طی سال‌های ۱۳۹۵-۱۳۶۵ نشان می‌دهد که بین

سال‌های ۱۳۶۵ تا ۱۳۸۵ بر تعداد جمعیت افزوده و از سال ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۵ از تعداد جمعیت کاسته شده است (سرشماری نفوس و مسکن سال ۱۳۹۵). شکل ۳، روند تغییرات جمعیت و بعد خانوار در منطقه را نشان می‌دهد. جمعیت روستاهای هفتهر ۲۵۶ نفر، علویه ۷۱ نفر و درین ۱۶۹ می‌باشد. موقعیت روستاها در شکل ۲ نشان داده شده است. از نظر اشتغال دامداری، زراعت، باغداری در نقاط مختلف حوزه آبخیز ندوشن، اصلی‌ترین شغل ساکنان حوزه به حساب می‌آید. پس از دامداری، باغداری

و زراعت، خدمات و دیگر فعالیت‌ها (مثل کارگری) در رتبه‌های بعدی قرار دارند.

شکل ۲- موقعیت روستاهای مورد بررسی

شکل ۳- جمعیت و خانوار بین سال‌های ۱۳۶۵-۱۳۹۵ در حوزه آبخیز ندوشن

روش پژوهش

تحقیق از نوع غیرآزمایشی است و به صورت توصیفی-پیمایشی می‌باشد. برای انجام تحقیق حاضر به منظور تعیین حجم نمونه (تعداد پرسشنامه‌ها)، از روش کوکران استفاده شد. جامعه آماری شامل اعضای شرکت تعاونی

روستای درین، هفتهر و علویه و کشاورزان و دامداران منطقه (۳۶۲ نفر) بوده که به روش تصادفی-سیستماتیک انتخاب شدند.

در این روش، فرض بر این است که افراد جامعه متجانس هستند. از این‌رو، به هر یک از آنها از عدد ۱ تا

$$n = \frac{N(t \times s)^2}{Nd^2 + (t \times s)^2} \quad (1)$$

که در آن، s : انحراف معیار، d : دقت احتمالی مطلوب، N : حجم جامعه، t : مقدار t استیودنت با خطای ۵ درصد فاصله اطمینان ۹۵ درصدی می‌باشد. همچنین به منظور دقت احتمالی و تعیین انحراف معیار نمونه، تعداد ۳۰ نفر یا خانوار از جامعه آماری مورد تحقیق به طور تصادفی انتخاب و پیش‌آزمون شد. انحراف معیار بدست آمده بر اساس رابطه ذیل محاسبه گردیده است:

$$\sigma = \frac{\sum (xi - \bar{x})^2}{n-1} \quad (2)$$

دقت احتمالی مطلوب نیز با استفاده از رابطه زیر ۵٪ محاسبه گردید.

$$D = t \cdot \frac{s}{\sqrt{n}} \quad (3)$$

تعداد جامعه آماری، ۱۸۶ به دست آمد. در این مطالعه پرسشنامه تهیه شده تحت عنوان نقش تعاونی‌ها در کاهش مهاجرت روستائیان شامل عوامل ذیل می‌باشد: ویژگی‌های فردی (۱۵ متغیر)، ویژگی‌های اقتصادی (۸ متغیر)، ویژگی‌های اجتماعی (۹ متغیر) و ویژگی‌های مدیریتی (۸ متغیر).

به منظور بررسی پایایی پرسشنامه‌ها از آلفای کرونباخ استفاده شد. چنانچه میزان آلفای بدست آمده بزرگ‌تر از ۰/۷ باشد، پرسشنامه‌ها از پایایی مناسب برخوردار می‌باشند.

روش‌های تجزیه تحلیل داده‌ها

تجزیه و تحلیل داده‌ها فرآیندی چند مرحله‌ای است که طی آن، داده‌هایی که از طریق به کارگیری ابزار تحقیق فراهم آمده‌اند خلاصه، کدگذاری و دسته‌بندی و سرانجام پردازش می‌شوند.

۳۶۲ شماره یا کد داده شد. برای تعیین موقعیت اولین نمونه، از روش انتخاب اتفاقی یا احتمالی ساده استفاده گردید. بین اعداد ۱ تا ۹ قرعه‌کشی شد و عدد ۳ انتخاب شد. این عدد معرف اولین نمونه ($P1$) در نظر گرفته شد. موقعیت دومین نمونه، با توجه به جامعه آماری مورد نیاز از رابطه $P2=P1+2$ تعیین گردید. نمره‌دهی به سؤالات بر اساس نوع سؤال، بر اساس طیف لیکرت صورت گرفت. به منظور بررسی پایایی پرسشنامه‌ها از آلفای کرونباخ استفاده گردید (جدول ۱). سؤالات با توجه به نظر کارشناسان و مطالعات انجام شده در گذشته تهیه گردید.

متغیرهای تحقیق

متغیر مستقل به متغیری گفته می‌شود که از طریق آن، متغیر وابسته تبیین یا پیش‌بینی می‌گردد [۶]. در تحقیق حاضر، متغیرهای مستقل در قالب چهار گروه متغیر از قبیل (۱) ویژگی‌های فردی (اعضا؛ ۲) ویژگی‌های اقتصادی؛ (۳) ویژگی‌های اجتماعی و (۴) ویژگی‌های مدیریتی مورد بررسی قرار گرفته‌اند.

ویژگی‌های فردی شامل ۱۵ متغیر یا نشانگر است با مقیاس اسمی، نسبی، ترتیبی و فاصله‌ای که با ماندگاری و ادامه زندگی اعضاء تعاونی تولید روستائی (متغیر وابسته) مورد آزمون قرار گرفتند و دیگر عوامل یعنی ویژگی‌های اقتصادی، ویژگی‌های اجتماعی و ویژگی‌های مدیریتی تمامی به صورت رتبه‌ای و با طیف لیکرت سنجیده شدند.

جامعه آماری و تعیین حجم نمونه

جامعه آماری شامل اعضاء شرکت تعاونی روستای درین، هفتهر و علویه و کشاورزان و دامداران منطقه (۳۶۲ نفر) می‌باشد. از آنجا که مطالعه تمامی اعضاء جامعه آماری امری است که متحمل هزینه، وقت و صرف زمان می‌شود و همچنین عملاً نمی‌توان همه افراد را مورد مطالعه قرار داد، جهت انجام تحقیق حاضر، نمونه‌گیری مناسب آماری صورت گرفت. بدین منظور از میان روش‌های مختلف برآورد اندازه نمونه آماری، به منظور ارزیابی اکثر خصوصیات جامعه از فرمول کوکران استفاده گردید که به صورت زیر محاسبه می‌شود [۲۰]:

وضعیت پراکنش و توصیف آماری ویژگی‌های فردی پاسخگویان

متغیر ویژگی‌های فردی همانند سن، جنسیت، وضعیت تأهل، میزان تحصیلات، تعداد اعضاء خانوار، وضعیت سکونت، سابقه عضویت در تعاونی، وضعیت شغلی، فعالیت در روستا و نوع ملک کشاورزی در قالب متغیرهای واسط می‌توانند بر نوع پاسخ‌های ارائه شده توسط پاسخگویان و جهت‌گیری‌های آنان مؤثر باشند. بنابراین در تحقیقات پیمایشی تحلیل و بررسی وضعیت چنین متغیرهای و شناخت میزان اثر و یا وضعیت اثرگذاری آنها مهم خواهد بود. بر این اساس، به توصیف و بررسی مشخصات و خصوصیات فردی پاسخگویان پرداخته شد.

نتایج بدست آمده از پرسشنامه‌ها نشان داد که میانگین سنی افراد مورد مطالعه ۴۱ سال و بیشترین فراوانی در رده سنی بیشتر از ۴۶ سال (۳۰/۷ درصد) می‌باشد. همچنین طبق یافته‌های پژوهش، بیشتر جمعیت پاسخگو را مردان (۱۶۲ نفر و در حدود ۸۷ درصد) و متأهلین (۱۷۱ نفر و در حدود ۹۲ درصد) تشکیل می‌دهند. بین جمعیت آماری مورد بررسی حدود ۹۷ درصد جمعیت پاسخگو دارای سواد حداقل ابتدایی می‌باشند. نکته جالب توجه در این قسمت، وجود ۵۵ نفر با سطح سواد لیسانس و بالاتر در این جمعیت آماری است. طبق یافته‌های پژوهش، در حدود ۶۶ درصد (۱۲۳ نفر) از افراد پاسخگو، دارای زمین و ملک کشاورزی شخصی و همچنین دارای واحد دامداری یا صاحب پروانه چرا و در حدود ۱۸/۸ درصد (۳۵ نفر) نیز دارای زمین استیجاری می‌باشند.

تعیین رابطه بین متغیر ویژگی‌های فردی بر مهاجرت از روستا

جدول ۲، ارتباط بین متغیرهای ویژگی‌های فردی و میزان ماندگاری در روستاها را نشان می‌دهد. بر این اساس، بین میزان سن و مهاجرت از روستا همبستگی منفی و در سطح ۹۵ درصد معنی داری وجود داشت ($r=-0.324$ ، $p=0.036$) که نشان‌دهنده این است که هرچه میزان سن فرد بیشتر بوده است، میزان ماندگاری و ادامه زندگی در روستای آن شخص نیز بیشتر است.

در تحقیق حاضر، از روش‌های آماری با کمک نرم‌افزار SPSS به دو شکل توصیفی و استنباطی استفاده گردید. در ارتباط با بررسی معنی‌داری بین ویژگی‌های فردی و متغیر ماندگاری و ادامه زندگی در روستا از ضریب همبستگی اسپیرمن استفاده شد.

فرآیند تحلیل سلسله مراتبی AHP

یکی از کارآمدترین تکنیک‌های تصمیم‌گیری چندمعیاره، فرآیند تحلیل سلسله مراتبی است که اولین بار توسط توماس ال ساعتی در سال ۱۹۸۰ مطرح شد [۱۸]. این روش بر اساس مقایسه زوجی بنا نهاده شده و امکان بررسی سناریوهای مختلف را به مدیران می‌دهد. روش AHP مناسب برای تعیین اثرات متقابل و هم‌زمان موقعیت‌های پیچیده و نامعین است که به تصمیم‌گیرندگان کمک می‌کند تا اولویت‌ها را بر اساس اهداف، دانش و تجربه خود تنظیم نمایند [۲۱].

در این روش، ابتدا ساختار سلسله مراتبی تحقیق ترسیم و اجزاء شامل هدف، معیارها و گزینه‌ها تعیین شد. معیارها و زیرمعیارها بر اساس مرور منابع و نظرات خبرگان در نظر گرفته شد. سپس پرسشنامه‌ها با استفاده از روش مقایسه زوجی تنظیم و بین جامعه هدف که خبرگان می‌باشند، توزیع و تکمیل شد. برای محاسبه وزن در روش فرآیند تحلیل سلسله مراتبی از نرم‌افزار Expert choice استفاده شد.

نتایج

پایایی پرسشنامه‌ها

نتایج حاصل از بررسی پایایی با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ به شرح جدول ۱ می‌باشد.

جدول ۱- نتایج بدست آمده از آلفای کرونباخ

آلفای محاسبه شده	۰/۷۵۵
------------------	-------

همچنان که نتایج محاسبه شده نشان می‌دهد، پرسشنامه طراحی‌شده تحقیق از پایایی مناسبی برخوردار می‌باشد (بالاتر از ۰/۷۰).

درصد معنی‌داری وجود دارد ($p=0.043$, $r=-0.243$). این نشان‌دهنده این است که هرچه میزان سابقه عضویت در تعاونی فرد بیشتر بوده است، مهاجرت کمتر است. بین سایر متغیرهای مورد بررسی در این بخش، با میزان ماندگاری و ادامه زندگی در روستا ارتباط معنی‌داری مشاهده نگردید.

بین میزان تحصیلات و مهاجرت از روستا رابطه همبستگی مثبت و در سطح ۹۹ درصد معنی‌داری دیده شد ($p=0.009$, $r=0.241$). این نشان‌دهنده این است که هرچه میزان تحصیلات فرد بیشتر بوده است، میزان مهاجرت بیشتر است. بین میزان سابقه عضویت در تعاونی و مهاجرت از روستا رابطه همبستگی منفی و در سطح ۹۵

جدول ۲- تعیین رابطه بین متغیرهای ویژگی‌های فردی بر مهاجرت از روستا

متغیر	مقیاس	ضریب همبستگی	سطح معنی‌داری
سن	فاصله‌ای	-۰/۳۲۴	۰/۰۳۶*
جنسیت	رتبه‌ای	-۰/۱۶۵	۰/۰۹۸
وضعیت تأهل	رتبه‌ای	۰/۱۷۵	۰/۰۷۸
میزان تحصیلات	رتبه‌ای	۰/۲۴۱	۰/۰۰۹**
تعداد اعضا خانوار	فاصله‌ای	-۰/۱۲۳	۰/۱۶۵
سابقه عضویت در تعاونی	فاصله‌ای	-۰/۲۴۳	۰/۰۴۳*
وضعیت سکونت	رتبه‌ای	۰/۰۲۷	۰/۵۸۹
فعالیت در روستا	رتبه‌ای	۰/۰۱۲	۰/۷۸۱
نوع ملک کشاورزی	رتبه‌ای	۰/۰۰۶	۰/۹۵۸

* معنی‌داری در سطح ۹۵ درصد ** معنی‌داری در سطح ۹۹ درصد

بیشترین امتیاز افراد منطقه از بین زیرمعیارهای اجتماعی، به نقش تعاونی‌ها در ترجیح منافع جمعی شرکت برای خرید محصولات کشاورزی تعلق گرفت، به طوری که ۱۴۶ نفر امتیاز متوسط تا خیلی زیاد را در نظر گرفتند. در رتبه‌های بعدی میل به همکاری گروهی بعد از شکل‌گیری تعاونی و میزان همکاری مردم با رهبران محلی و معتمدین قرار گرفت. می‌توان نتیجه گرفت، نظر مردم بر نقش تعاونی در ترجیح منافع جمعی و افزایش همکاری گروهی و ارتباط بیشتر با معتمدان محلی، نقش مهم اجتماعی در کاهش مهاجرت و ماندگاری ساکنین منطقه داشته است.

بر اساس یافته‌های تحقیق، بیشترین امتیاز افراد منطقه از بین زیرمعیارهای مدیریتی به نقش تعاونی‌ها در کاهش دلالی تعلق گرفت، به طوری که ۱۴۷ نفر امتیاز متوسط تا خیلی زیاد را در نظر گرفتند. در رتبه‌های بعدی دسترسی به نهاده‌های تولیدی و افزایش رضایت کشاورزان و دامداران از شغل و کارشان قرار گرفت.

نتایج پرسشنامه‌ها در خصوص ویژگی‌های اقتصادی، اجتماعی و مدیریتی

پرسشنامه‌ها در جهت تعیین نقش اقتصادی، اجتماعی و مدیریتی تعاونی‌ها در کاهش مهاجرت‌ها تکمیل گردید که در آن تأثیر هر یک از زیر معیارها به صورت کیفی طبقه‌بندی شده بود (خیلی کم، کم، متوسط، زیاد و خیلی زیاد).

یافته‌های تحقیق نشان داد از بین متغیرهای اقتصادی، بیشترین امتیاز افراد منطقه مربوط به نقش تعاونی‌ها در ایجاد بازارچه‌های محلی به منظور خرید و فروش محصولات کشاورزی و دامداری می‌باشد، به طوری که ۱۴۶ نفر امتیاز متوسط تا خیلی زیاد را در نظر گرفتند. در رتبه‌های بعدی بازاریابی و ایجاد اشتغال پایدار توسط تعاونی‌ها در منطقه توسط مردم قرار گرفت. می‌توان نتیجه گرفت نظر مردم بر نقش تعاونی در تسهیل خرید و فروش محصولات دامداری و کشاورزی می‌باشد که نقش مهمی را از نظر اقتصادی و کاهش مهاجرت و ماندگاری ساکنان منطقه خواهد داشت.

نگرش افراد مورد مطالعه در خصوص ماندگاری و ادامه زندگی در روستا

پرسشنامه مربوط به نگرش افراد مورد مطالعه در خصوص نقش تعاونی‌ها در ماندگاری و کاهش مهاجرت تکمیل شد. سؤال‌های مربوط به نگرش افراد مورد مطالعه در خصوص نقش تعاونی‌ها در ماندگاری و کاهش مهاجرت نیز به شرح جدول ۳ بررسی شد.

می‌توان نتیجه گرفت نظر مردم بر نقش تعاونی در مدیریت تولید و خرید و فروش بدون واسطه و کمک به رضایت‌مندی کشاورزان و دامداران از کارشان، می‌تواند در کاهش مهاجرت و ماندگاری ساکنین منطقه نقش مهمی داشته باشد.

جدول ۳- توزیع فراوانی در خصوص ماندگاری و ادامه زندگی در روستا در بین افراد مورد مطالعه

پرسش	گروه	فراوانی	درصد	درصد تجمعی
آیا تعاونی توانسته است که اعضاء مهاجرت کرده را به روستا برگرداند؟	خیلی کم	۲۰	۱۰/۷	۱۰/۷
	کم	۳۱	۱۶/۷	۲۷/۴
	متوسط	۵۴	۲۹/۱	۵۶/۵
	زیاد	۵۲	۲۷/۹	۸۵/۴
	خیلی زیاد	۲۹	۱۵/۶	۱۰۰/۰
تا چه اندازه تعاونی باعث ماندگاری و ادامه زندگی شما در روستا شده است؟	خیلی کم	۱۴	۷/۵	۷/۵
	کم	۱۶	۸/۶	۱۶/۱
	متوسط	۳۵	۱۸/۸	۳۴/۹
	زیاد	۸۲	۴۴/۱	۷۹
	خیلی زیاد	۳۹	۲۱	۱۰۰/۰
آیا ایجاد بازارچه‌های محلی در ماندگاری و کاهش مهاجرت جوانان موثر می‌باشد؟	خیلی کم	۱۴	۷/۵	۷/۵
	کم	۲۸	۱۵/۱	۲۲/۶
	متوسط	۶۶	۳۵/۵	۵۸/۱
	زیاد	۴۳	۲۳/۲	۸۱/۱
	خیلی زیاد	۳۵	۱۸/۹	۱۰۰/۰
نقش تعاونی‌ها از نظر تأثیر بر معیارهای اقتصادی بر کاهش مهاجرت چگونه ارزیابی می‌کنید؟	خیلی کم	۲۲	۱۱/۸	۱۱/۸
	کم	۲۸	۱۵/۱	۲۶/۹
	متوسط	۵۱	۲۷/۴	۵۴/۳
	زیاد	۵۹	۳۱/۷	۸۶/۰
	خیلی زیاد	۲۶	۱۴	۱۰۰/۰
نقش تعاونی‌ها از نظر تأثیر بر معیارهای اجتماعی بر کاهش مهاجرت چگونه ارزیابی می‌کنید؟	خیلی کم	۲۰	۱۰/۷	۱۰/۷
	کم	۳۱	۱۶/۶	۲۷/۳
	متوسط	۵۶	۳۰/۱	۵۷/۴
	زیاد	۵۳	۲۸/۵	۸۵/۹
	خیلی زیاد	۲۶	۱۳/۹	۱۰۰/۰
نقش تعاونی‌ها از نظر تأثیر بر معیارهای مدیریتی بر کاهش مهاجرت چگونه ارزیابی می‌کنید؟	خیلی کم	۳۳	۱۷/۷	۱۷/۷
	کم	۳۷	۱۹/۹	۳۷/۶
	متوسط	۶۰	۳۲/۳	۶۹/۹
	زیاد	۳۵	۱۸/۸	۸۸/۷
	خیلی زیاد	۲۱	۱۱/۳	۱۰۰/۰
در کل تعاونی توانسته است مانع از مهاجرت از روستا بشود؟	خیلی کم	۱۵	۸/۱	۸/۱
	کم	۱۹	۱۰/۲	۱۸/۳
	متوسط	۵۲	۲۸	۴۶/۳
	زیاد	۶۹	۳۷/۱	۸۳/۴
	خیلی زیاد	۳۱	۱۶/۶	۱۰۰/۰

در ادامه، اقدام به اولویت‌بندی شاخص‌های ماندگاری و ادامه زندگی در روستا گردید (جدول ۴). همانطور که مشخص است، در کل، تعاونی توانسته است مانع از مهاجرت از روستا بشود و با ایجاد بازارچه‌های محلی توسط تعاونی و تأثیر بر معیارهای اقتصادی می‌تواند باعث ماندگاری افراد در روستاها گردد.

جدول ۴- اولویت‌بندی متغیرهای ماندگاری و ادامه زندگی در روستا

اولویت	میانگین	انحراف از معیار	ضریب تغییرات	شرح
۱	۶۲/۳	۰/۸۱۲	۰/۲۲	تا چه حد تعاونی باعث ماندگاری و ادامه زندگی شما در روستا شده است؟
۲	۳/۴۴	۰/۸۲۲	۰/۲۳۸	در کل تعاونی توانسته است مانع از مهاجرت از روستا بشود؟
۳	۳/۳۱	۱/۰۲۷	۰/۳۱۰	آیا ایجاد بازارچه‌های محلی در ماندگاری و کاهش مهاجرت جوانان مؤثر می‌باشد؟
۴	۳/۲۱	۱/۰۴۹	۰/۳۲۶	آیا تعاونی توانسته است که اعضای مهاجرت کرده را به روستا برگرداند؟
۵	۳/۲۰	۰/۸۱۳	۰/۲۵۳	نقش تعاونی‌ها از نظر تأثیر بر معیارهای اقتصادی بر کاهش مهاجرت چگونه ارزیابی می‌کنید؟
۶	۳/۱۸	۰/۸۷۳	۰/۲۷۴	نقش تعاونی‌ها از نظر تأثیر بر معیارهای اجتماعی بر کاهش مهاجرت چگونه ارزیابی می‌کنید؟
۷	۲/۸۶	۱/۰۷۳	۰/۳۷۵	نقش تعاونی‌ها از نظر تأثیر بر معیارهای مدیریتی بر کاهش مهاجرت چگونه ارزیابی می‌کنید؟

$$\text{نرخ ناسازگاری} = ۰/۰۱$$

شکل ۴- مقایسه زوجی معیارهای اصلی

نتایج حاصل از پرسشنامه‌های سلسله مراتبی

در خصوص مقایسه معیارهای اصلی نتایج نشان داد که از بین عوامل مورد بررسی عوامل اقتصادی با وزن ۰/۶۸۳ بیشترین اهمیت را در نقش تعاونی‌ها در ماندگاری و با بررسی زیرمعیارهای عوامل اقتصادی نتایج نشان داد که عامل‌های خرید و فروش محصولات کشاورزی و دامداری توسط تعاونی‌ها و بازاریابی محصولات تولیدی به ترتیب با وزن‌های ۰/۲۵۵ و ۰/۲۴۱ بیشترین اهمیت را در کاهش مهاجرت و ماندگاری روستائیان داشته است. همچنین افزایش تولید و درآمد در اثر عملکرد تعاونی‌ها با وزن ۰/۱۶۵ در رتبه سوم قرار گرفت. بقیه عوامل وزن کمتری را به خود اختصاص دادند (شکل ۵).

کاهش مهاجرت روستائیان ایفا می‌نماید و پس از آن، عوامل مدیریتی و اجتماعی به ترتیب با وزن‌های ۰/۲۰۰ و ۰/۱۱۷ قرار گرفتند. نتایج مقایسه زوجی معیارهای اصلی در شکل ۴ نشان داده شده است.

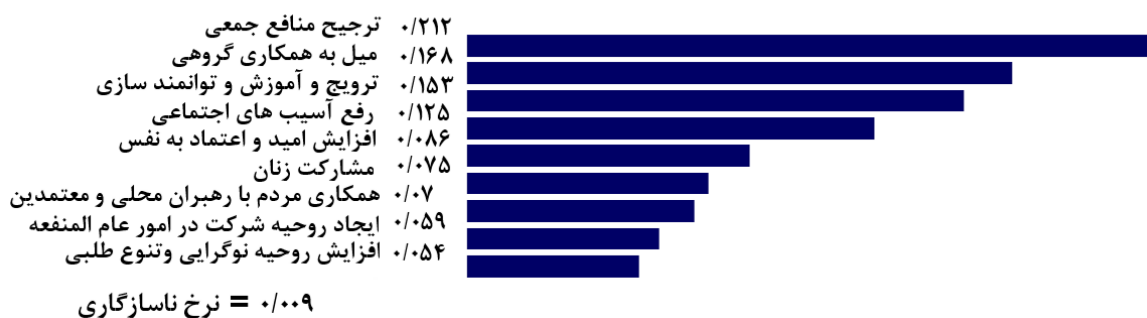
بررسی زیرمعیارهای عوامل اجتماعی نشان داد که عامل‌های ترجیح منافع جمعی، میل به همکاری گروهی و ترویج و آموزش و توانمندسازی در اثر فعالیت تعاونی‌ها می‌تواند در کاهش مهاجرت اهمیت بیشتری داشته باشد به طوری که وزن‌های ۰/۲۱۲، ۰/۱۶۸ و ۰/۱۵۳ را به خود اختصاص دادند (شکل ۶).

عوامل اقتصادی >

شکل ۵- مقایسه زوجی زیر معیارهای عوامل اقتصادی

عوامل اجتماعی >

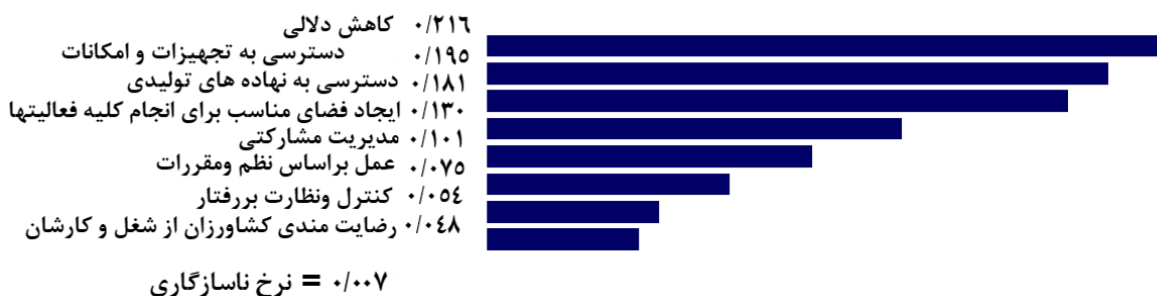

شکل ۶- مقایسه زوجی زیر معیارهای عوامل اجتماعی

اند به طوری که وزن های ۰/۰، ۱۹۵/۲۱۶ و ۰/۱۸۱ را کسب کردند. بقیه عوامل نیز با وزن های کمتر در تبه های بعدی قرار گرفتند (شکل ۷).

مقایسه زیر معیارهای عوامل مدیریتی نیز نشان داد که کاهش دلّالی، دسترسی به تجهیزات و امکانات و دسترسی به نهاده های تولید بیشترین اهمیت را در کاهش مهاجرت و ماندگاری در روستاها مرتبط با عملکرد تعاونی ها داشته-

عوامل مدیریتی >

شکل ۷- مقایسه زوجی زیر معیارهای عوامل مدیریتی

بر اساس نتایج بدست آمده از پرسشنامه، نگرش افراد مورد مطالعه در خصوص ماندگاری و ادامه زندگی در روستا، تعاونی توانسته است مانع از مهاجرت از روستا شود و با ایجاد بازارچه های محلی توسط تعاونی و تأثیر بر معیارهای اقتصادی می تواند باعث ماندگاری افراد در روستاها گردد.

بحث و نتیجه گیری

در این مطالعه، نقش تعاونی ها در کاهش مهاجرت از روستاها در برخی از روستاهای شهرستان میبد و بخش ندوشن شامل درین، هفتهر و علویه مورد بررسی قرار گرفت.

افزایش اشتغال و اشتغال پایدار می‌تواند بیشترین نقش را در کاهش مهاجرت و ماندگاری روستائیان داشته باشد. با نگاهی به معیارهای منتخب مردم می‌توان نتیجه گرفت که از نظر اقتصادی تعاونی‌ها می‌تواند با تسهیل خرید و فروش محصولات کشاورزی و دامداری نقش مهمی را در روستاها ایفا نمایند؛ چراکه اقتصاد خانوار روستایی به فروش محصولاتشان با قیمت مناسب بستگی دارد.

ارائه خدمات بازاریابی محصولات کشاورزی بر ماندگاری و ادامه زندگی روستایی اثر مثبتی دارد. با توجه به ویژگی‌های خاص اکثر محصولات کشاورزی و دامداری از جمله تولید فصلی و فسادپذیر، در صورتی که کشاورزان و دامداران قادر نباشند در زمان مناسب امکانات جمع-آوری، نگهداری، انتقال و حتی بسته‌بندی و تبدیل را فراهم کنند، درآمد قابل توجهی را از دست خواهند داد، چراکه این شرایط منجر به افزایش ضایعات و کاهش کمیت و کیفیت محصول قابل فروش خواهد شد. این نتیجه بر وضعیت اقتصادی کشاورزان و فعالان این بخش اثر خوبی نخواهد داشت. همچنین با توجه به این حقیقت که محصولات فسادپذیر نیاز به امکانات حمل و نقل و شرایط نگهداری ویژه داشته و در مقایسه با تولیدات غیرکشاورزی ارزش حجمی بالایی ندارند، هزینه رساندن این محصولات به دست مصرف‌کننده (در زمان و مکان مناسب) زیاد بوده و از عهده تولیدکنندگان خرده‌پای روستایی خارج است. بنابراین شرکت‌های تعاونی کشاورزی و دامداری می‌توانند در زمان مناسب و به نحو مطلوب در انجام خدمات بازاریابی، کشاورزان را یاری نموده و دست واسطه‌ها را کوتاه کنند. در نتیجه، سهم کشاورز و دامدار از قیمت نهایی محصول افزایش یافته و می‌تواند بر کاهش فقر روستایی مؤثر واقع شود [۸، ۱۱].

نتایج بررسی زیرمعیارهای عوامل اجتماعی نشان داد که عوامل ترجیح منافع جمعی، میل به همکاری گروهی و ترویج و آموزش و توانمندسازی در اثر فعالیت تعاونی‌ها می‌تواند در کاهش مهاجرت اهمیت بیشتری داشته باشد و به ترتیب وزن‌های ۰/۲۱۲، ۰/۱۶۸ و ۰/۱۵۳ را به خود اختصاص دادند. اولویت‌بندی ویژگی‌های اجتماعی تعاونی‌ها از دیدگاه افراد مورد مطالعه نشان داد که میزان ترجیح منافع جمعی شرکت برای خرید محصولات

بر اساس نتایج تحلیل همبستگی، متغیر سطح تحصیلات با کاهش مهاجرت از روستا رابطه منفی داشته که با نتایج دیگر محققان مطابقت دارد [۳، ۵، ۲۲]. می‌توان گفت به دلیل عدم وجود شغل‌های متنوع و جذاب و متناسب با تحصیلات برای جوانان و سخت و پرزحمت-بودن شغل کشاورزی و دامداری که نیاز به صبر و حوصله دارد و همچنین درآمد پایین‌تر افراد در مناطق روستایی، از جاذبه این مناطق برای جوانان کاسته و بیشتر علاقه‌مند به مهاجرت و اشتغال به کارهای راحت و پردرآمدتر در مناطق شهری می‌باشند.

همچنین سابقه کشاورزی و دامداری و عضویت در تعاونی با کاهش مهاجرت از روستا رابطه مثبتی داشته است. افرادی که سابقه کشاورزی و عضویت بیشتری در تعاونی‌ها دارند، از تجربیات اندوخته‌شده طی سال‌ها عضویتشان استفاده کرده و از مزایایی تعاونی‌ها آگاه بوده و با بهره‌گیری از آنها، در انجام فعالیت‌های کشاورزی خود موفق‌تر عمل نموده‌اند که این امر، بهبود وضعیت اقتصادی آنان را در پی داشته است و در نهایت منجر به ماندگاری و ادامه زندگی در روستا گردیده است؛ مطالعات دیگر نیز این یافته را تأیید می‌نمایند [۱۴، ۱۹].

مقایسه معیارهای اصلی با استفاده از روش سلسله مراتبی نتایج نشان داد که از بین عوامل مورد بررسی، عوامل اقتصادی با وزن ۰/۶۸۳ بیشترین اهمیت را در نقش تعاونی‌ها در ماندگاری و کاهش مهاجرت روستائیان ایفا می‌نمایند و پس از آن، عوامل مدیریتی و اجتماعی به ترتیب با وزن‌های ۰/۲۰۰ و ۰/۱۱۷ قرار گرفتند.

بررسی زیرمعیارهای عوامل اقتصادی نشان داد که عامل‌های خرید و فروش محصولات کشاورزی و دامداری توسط تعاونی‌ها و بازاریابی محصولات تولیدی به ترتیب با وزن‌های ۰/۲۵۵ و ۰/۲۴۱ بیشترین اهمیت را در کاهش مهاجرت و ماندگاری روستائیان داشته است. همچنین افزایش تولید و درآمد در اثر عملکرد تعاونی‌ها با وزن ۰/۱۶۵ در رتبه سوم قرار گرفت.

اولویت‌بندی ویژگی‌های اقتصادی تعاونی‌ها از دیدگاه افراد مورد مطالعه نشان داد که ایجاد بازارچه‌های صنایع دستی توسط تعاونی، خرید و فروش محصولات توسط تعاونی، بازاریابی محصولات تولیدی و فعالیت تعاونی در

اقتصادی و ایجاد محیط جذاب برای جوانان و کاهش مهاجرت را به همراه داشته باشد. به عبارتی، تأمین نهاده‌های مورد نیاز در زمان مناسب و به مقدار کافی، منجر به بهبود عملکرد تولید، افزایش سودآوری فعالیت و در نتیجه افزایش رفاه و سطح زندگی روستایی می‌گردد که در نهایت منجر به ماندگاری و ادامه زندگی در روستا می‌شود [۲۳].

به طور کلی، فرآیند توسعه پایدار روستایی به عوامل و شرایط مختلفی بستگی دارد. یکی از مهم‌ترین عوامل آن، توسعه تعاونی‌هاست که می‌تواند همگام با سیاست‌های دولت در بهبود شرایط کار، زندگی، تولید، ارائه خدمات ارتقاء سطح درآمد و وضعیت اجتماعی مردم روستا نقش مؤثری ایفاء نماید [۲۸]. نتایج این تحقیق نیز نشان داد که از نظر مردم، تعاونی با تأثیر بر عوامل اقتصادی، اجتماعی و مدیریتی در مدیریت کار و فعالیت روستاها و کمک به وضعیت اقتصادی خانوار توانسته حتی در مناطق خشک باعث کاهش مهاجرت و ماندگاری روستائیان گردد. از این رو پیشنهاد می‌گردد برنامه‌ریزان و مدیران، از تعاونی‌ها به عنوان یک ابزار مؤثر در کاهش مهاجرت روستائیان و توسعه پایدار روستاها حمایت کنند، چراکه مشارکت فرآیندی اجتماعی و چندبُعدی است و هدف آن کشاندن مردم به ایفای نقش در همهٔ مراحل توسعه است [۹]. پیشنهاد می‌شود با اندازه‌گیری شاخص‌های اقتصادی و اجتماعی در قبل و بعد از شکل‌گیری تعاونی، بر نقش تعاونی بر افزایش و بهبود شاخص‌های مورد بررسی ارزیابی جامعی به عمل آورد.

کشاورزی، میل به همکاری گروهی بعد از شکل‌گیری تعاونی، میزان همکاری مردم با رهبران محلی و معتمدین، ایجاد روحیه شرکت در امور عام‌المنفعه و افزایش امید و اعتماد به نفس اعضاء با فعالیت تعاونی از جمله مهم‌ترین عوامل تأثیرگذار در ماندگاری روستائیان است که توسط تعاونی‌ها شکل گرفته است. این موضوع نشان می‌دهد فلسفه شکل‌گیری تعاونی و ترجیح منافع جمعی و گروهی در جوامع روستایی نیز از اهمیت بالایی برخوردار می‌باشد. ارائه خدمات آموزشی-ترویجی مطابق با نیاز اعضاء و در شرایط مناسب می‌تواند با افزایش دانش و مهارت کشاورزان و دامداران بر بهبود فناوری تولید و مدیریت بهتر، مؤثر واقع شده و منجر به افزایش سودآوری، بهبود شرایط اقتصادی خانوار روستایی شود [۱۰].

مقایسه زیرمعیارهای عوامل مدیریتی نیز نشان داد که کاهش دلالی، دسترسی به تجهیزات و امکانات و دسترسی به نهاده‌های تولید بیشترین اهمیت را در کاهش مهاجرت و ماندگاری در روستاها مرتبط با عملکرد تعاونی‌ها داشته‌اند، به طوری که وزن‌های ۰/۲۱۶، ۰/۱۹۵ و ۰/۱۸۱ را کسب کردند. اولویت‌بندی ویژگی‌های مدیریتی تعاونی‌ها از دیدگاه افراد مورد مطالعه نشان داد که نقش تعاونی در کاهش دلالی، دسترسی به نهاده‌های تولیدی و افزایش رضایت‌مندی کشاورزان از شغل و کارشان از نظر مردم می‌تواند باعث ماندگاری روستائیان گردد.

مدیریت تعاونی و بهبود عملکرد آن می‌تواند ضمن بهبود فعالیت‌های مرتبط با کشاورزی و دامداری باعث افزایش رضایت‌مندی روستائیان از شغل و کارشان شود و با افزایش اشتغال و تولید، شرایط بهترشدن اوضاع

References

- [1]. Aghamiri, h. & Rahmani, B. (2019). Rural migration impact on food security with emphasis on water resources (Case study: villages of Khansar city in Isfahan province), *Geography*, 16(59), 56-76. (in Farsi)
- [2]. Ajodani, E., Yavari, G., Mahmoodi, A., Khalid, M. & Nikoukar, A. (2020). Barriers to the Development of Agricultural Production Cooperatives Strategic Agricultural Products with Emphasis on Government Supportive Policies (Integration), *Co-Operation and Agriculture*, 9(35), 181-198. (in Farsi)
- [3]. Anbari, M. & Ameli, M. (2022). Transformation of Iranian Post Islamic Revolution Rural Stratification (Case Study: Boinzahra Region), *Rural Research*, 13(1), 40-53. (in Farsi)
- [4]. Emdadi, A., Mahboobi, M. R. & Bdollahzadeh, G. (2018). Analyzing the Strengths, Weaknesses, Opportunities and Threats of Rural Development Cooperatives in Golestan Province *Co - Operation And*

- Agriculture (Taavon)*, 7(27), 87-114. (in Farsi)
- [5]. Eshraghi, R. & Fatahi, S. (2017). The Role of Agricultural Cooperatives in the Alleviation of Rural Poverty in Ilam Province, *Co-Operation and Agriculture*, 6(21), 87-106. (in Farsi)
- [6]. Faraji, M., Pourpak, Z., Naddafi, K., Nodehi, R. N., Nicknam, M. H., Shamsipour, M., Osornio-Vargas, A. R., Hassanvand, M. S., Alizadeh, Z. & Rezaei, S. (2019). Chemical composition of PM10 and its effect on in vitro hemolysis of human red blood cells (RBCs): a comparison study during dust storm and inversion, *Journal of Environmental Health Science and Engineering*, 17493-502.
- [7]. Flahatkar, E., Hashjin, N. M., Ghoreyshi, M. & Mehr, A. M. (2021). Explaining the Performance of Agricultural Production Cooperatives in the Development of Villages in Savojbolagh County, *Geography*, 19(70), 1-19. (in Farsi)
- [8]. Gholipour, M. S., Abedi-Sarvestani, A. & Joolaie, R. (2021). Investigating the Marketing Efficiency of Selected Crops in Rural Small Family Farms: A Case Study (Basht County), *Rural Development Strategies*, 8(4), 431-445. (in Farsi)
- [9]. Hajarian, A., Taghdisi, A. & Barghi, H. (2022). Explaining the effect of home-based jobs on social structure from the perspective of villagers with a structural equation modeling approach (Case study: rural areas of Isfahan province), *Human Geography Research*, 54(2), 583-597. (in Farsi)
- [10]. Hajimirrahimi, S. D. & Moosavi Davijani, S. R. (2021). The Effective Factors on Economic Prosperity of Small and Medium Enterprises (SMEs) Agricultural Businesses in Alborz Province with an Attitude towards Education and Human Capital, *Agricultural Education Administration Research*, 13(56), 33-55. (in Farsi)
- [11]. Heidari, H., Alibaigi, A. H. & Binaeyan, A. (2015). Barriers and Solutions to Activate Frontiersmen Cooperatives in Kermanshah Province, *Co-operation and agriculture (TAAVON)*, 4(14), 89-109. (in Farsi)
- [12]. Karim, M. H. (2015). Challenges of Iran's Rural Cooperative Networks, *Space Economics and Rural Development*, 4(13), 173-196. (in Farsi)
- [13]. Mansouri Daneshvar, M. R., Ebrahimi, M. & Nejadsoleymani, H. (2019). An overview of climate change in Iran: facts and statistics, *Environmental Systems Research*, 8(1), 1-10.
- [14]. Mikaniki, J., Mirhosaini, N. S. & Fallsolaiman, M. (2015). A Study On Socio-economic Effects Of Activities In Farmers Cooperatives Companies on The Members' Household: A Case Study in the Sarvelayat District, Neyshaboor County, *Spatial Planning*, 4(4), 105-128. (in Farsi)
- [15]. Mirjalili, S. A. (2018). Dispersion of natural products and medicinal secondary metabolites among plant taxons, *Technology of Medicinal and Aromatic Plants of Iran*, 1(1), 12-28. (in farsi)
- [16]. Mirzayi, K. & Sepahpanah, M. (2022). Assessment of social sustainability in Family farm Ssystems and Agricultural production cooperatives (case study: The villages of Samen county), *Agricultural Economics and Development Research*, 53(1), 33-48. (in Farsi)
- [17]. Nasiri, E. (2010). Impacts of organizing agricultural production cooperatives on the improvement of social, cultural and economic development indices of members: A case study of rural areas in Zanzan County, *Village and Development*, 13(3), 127-145. (in Farsi)
- [18]. Neissi, L., Albaji, M. & Broomandnasab, S. (2020). Evaluation of the best irrigation system by using Analytical Hierarchy Process (Case study: Izeh plain), *water research*, 13(4), 17-25. (in Farsi)
- [19]. Nekouei Naeini, S. (2016). The Impact of Social Participation of Rural Community on Success of Rural Production Cooperatives: A Case Study of Isfahan County, *Village and Development*, 19(3), 121-138. (in Farsi)
- [20]. Niksirat, M., Salmani, M. & Farhadi, S. (2012). Explain the sources of create feeling of occupational hazard in the rural farmers (Case study: Rural farmers in Bahabad, Yazd), *Arid Biome*, 2(2), 64-77. (in Farsi)
- [21]. Parvar, Z., Heshmat Nia, B. & Shayesteh, K. (2019). Site Suitability Evaluation for Ecotourism Using GIS & AHP: A Case Study of Hamedan Township,

- Environmental Science and Technology* (, 21(6), 227-241. (in Farsi)
- [22]. Rougoor, C. W., Trip, G., Huirnc, R. B. & Renkema, J. A. (1998). How to define and study farmers' management capacity: theory and use in agricultural economics, *Agricultural economics*, 18(3), 261-272.
- [23]. Sahebdel Alijahani, A., Kavoozi Kalashami, M. & Mafroozi, G. R. (2020). Investigation of Financial Performance of Rural Cooperatives Network of Guilan Province After Implementation of Centralized Agricultural Purchase and Sale Plan, *Co-Operation and Agriculture(Taavon)*, 9(35), 21-51. (in Farsi)
- [24]. Savari, M., Dorrani, M. & Shabanali Fami, H. (2015). Analysis of Agricultural Production Cooperatives in Achieving Sustainable Development in Agriculture Sector, *Co-Operation and Agriculture*, 4(13), 119-138. (in Farsi)
- [25]. Saymohammadi, F., Mehdizadeh, H. & Saymohammadi, S. (2020). Feasibility of the Formation Production Cooperative based on Green Agricultural among Rural Women of Ilam Province, *Co - Operation And Agriculture (Taavon)*, 9(34), 93-118. (in Farsi)
- [26]. Shanazi, K., Saadi, H. & Movahedi, R. (2020). Position of Rural Production Cooperatives in Capacity Building of Social Capital of local communities in Hamadan County, *Rural Research*, 11(1), 140-151. (in Farsi)
- [27]. Van Dijk, G., Sergaki, P. & Baourakis, G. (2019). *The cooperative enterprise*, Springer, 204p.
- [28]. Zarei, G. & Tarighat Mehrbani, H. (2020). Identifying and Prioritizing the Factors Affecting the Development of Cooperative Companies Using Mixed Methods in Sarab County, *Rural Research*, 11(1), 158-169. (in Farsi)

Investigating the Role of Rural Cooperatives in Reducing Rural Migration of Villagers Living in Arid Regions (Case Study: Nodoshan Villages, Yazd) (Research Paper)

1- Ali Akbar Dehghanian, MSc., Department of Nature Engineering, Faculty of Agriculture & Natural Resources, Ardakan University, Ardakan, Iran.

2- Fatemeh Roustaei*, Assistant Professor, Department of Nature Engineering, Faculty of Agriculture & Natural Resources, Ardakan University, Ardakan, Iran.

froustaei@ardakan.ac.ir

3- Mohammad Reza Fazel Pour, Ph.D. in Engineering and Watershed Management, General Department of Natural Resources and Watershed Management-Yazd Province, Yazd, Iran.

Received: 08 Jan. 2022

Accepted: 26 May. 2022

Abstract

Increasing of migration from rural to urban areas threatens the village, especially in arid regions. This has caused the depopulation of many villages in different parts of the country and has reduced the role of the village as a production unit. In recent years, various solutions and measures have been proposed to reverse migration from cities to villages and increase their prosperity. The formation and development of rural cooperatives are among these measures. In the present study, the role of cooperatives in reducing the migration in some villages of Nodoshan district of Meybod city in Yazd was investigated. For this purpose, a questionnaire was evaluated using statistical methods and hierarchical analysis. Indices of personal characteristics, economic factors, social factors and managerial factors were selected for research. The results of comparing the main criteria using the hierarchical method showed that among the studied factors, economic factors weighing 0.683 are the most important in the cooperative role in reducing the migration and then the management and social factors with weights of 0.200 and 0.117, respectively. The factors of buying and selling agricultural and livestock products by cooperatives and marketing of produced products with weights of 0.255 and 0.241, respectively, were more important than the criteria of economic factors. The results showed that the variables of age and level of education, as well as the history of agriculture and animal husbandry and membership in cooperatives have a positive effect on the continuation of life in the village.

Keywords: Hierarchical analysis, Economic factors, Social factors, Managerial factors, Sustainability, Rural.